

Onderwerp

Beschermd Wonen: Doordecentralisatie-afspraken, meerjarenbegroting en reserve

Datum	17 mei 2021	Naam en telefoon	Vera van Moorsel, 06 32451376
Afdeling	Mens en Maatschappij	Portefeuillehouder	Thijs van Kessel

Wat adviseer je te besluiten?

1. De vertaling van kaders uit de 'Ontwikkelagenda inwoners met psychische kwetsbaarheid' naar 'Regionale afspraken en uitgangspunten doordecentralisatie beschermd wonen' vast te stellen (zie bijlage 1).
2. Kennis te nemen van de voorlopige uitkomsten van het verdeelmodel, de meerjarenbegroting en reserve Beschermd Wonen (zie bijlage 2).
3. Een regionaal reserve Beschermd Wonen aan te houden van 15% van de begroting (€ 2,3 mln) bij de centrumgemeente.
4. Het overige deel van het regionaal reserve Beschermd Wonen (€ 8,5 miljoen) in drie gelijke termijnen over te maken naar de 10 gemeenten uit de regio BNO-O op basis van inwoneraantallen voor de lokale uitvoering van de regionale Ontwikkelagenda inwoners psychische kwetsbaarheid.
5. Het bedrag dat de gemeente Oss ontvangt uit dit deel van het regionale reserve Beschermd Wonen (ruim € 2,7 mln) in lijn met de ontwikkelagenda lokaal in te zetten voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid en hiervoor een afgestemd investeringsplan op te stellen.
6. Financiële consequenties te verwerken in de eerstvolgende Marap.
7. De Raad te informeren over dit besluit.

Context

Het College wordt gevraagd besluiten te nemen over de regionale rijksmiddelen BW, waarbij Oss taken uitvoert als Centrumgemeente voor 10 gemeenten¹ in regio BNOO. Dit besluit is afgestemd in het regionaal Portefeuillehoudersoverleg Wmo op 18 maart jl. Beoogde resultaten zijn:

- in de regio voorbereid zijn op de doordecentralisatie BW;
- de basis op orde in alle gemeenten voor 2023;
- de middelen gebruiken voor inwoners met psychische kwetsbaarheid;
- reserve afbouwen.

Wat is de aanleiding voor dit advies?

In 2020 is de 'Regionale Ontwikkelagenda voor opvang, zorg en ondersteuning van psychische kwetsbare inwoners' vastgesteld door de Gemeenteraad. In dit omvangrijke plan hebben de 10 gemeenten in de regio Brabant Noordoost-oost vastgelegd dat zij, ook na doordecentralisatie van beschermd wonen per 2022, samen willen blijven werken. Ook is daarin vastgelegd welke opgaven we oppakken in de komende jaren. We hebben het besluit tot samenwerking na 2022 regionaal vertaald

¹ Bernheze, Boekel, Boxmeer, Cuijk, Grave, Landerd, Mill en St. Hubert, Sint Anthonis, Oss en Uden.

naar doordecentralisatie-afspraken en uitgangspunten. Om zowel de regionale als lokale opgaven te kunnen uitvoeren, is afgesproken om een deel van de reserve beschermd wonen terug te laten vloeien naar de lokale gemeenten.

In het besluit dat nu voorligt gaat het om:

- Vastleggen van de afspraken over de doordecentralisatie BW.
- Afspreken van de werkwijze rondom de reserve.

Aan welke opdracht draagt dit advies bij?

De afspraken over de doordecentralisatie en de reserve dragen bij aan:

- passende, beschikbare en betaalbare regionale vangnetvoorzieningen;
- lokale ondersteuning aan inwoners met een psychische kwetsbaarheid nu en in de toekomst;
- aan de uitvoering van de ontwikkelagenda in de komende jaren.

Ook draagt dit advies bij aan nieuwe wet- en regelgeving zoals de visie van de Commissie Dannenberg op beschermd wonen thuis, de doordecentralisatie beschermd wonen, de Wet verplichte GGZ, de Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein, de verplichte samenwerking met zorgverzekeraars, de landelijke aanpak dak- en thuisloosheid en de aanpak verwarde personen.

Welk resultaat willen we bereiken?

Met de afspraken en uitgangspunten over de doordecentralisatie en de afspraken over de reserve willen we bereiken dat:

- de verantwoordelijkheden van de centrumgemeente en de 10 regiogemeenten duidelijk zijn, en duidelijk is hoe we met elkaar samenwerken;
- afspraken over taken, financiën, spreiding, sturen en monitoren vastliggen;
- de randvoorwaarden in dorpen en wijken op orde zijn voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid en omgeving, zodat iedereen de ondersteuning en zorg ontvangt die nodig is;
- lokale gemeenten de financiële ruimte krijgen om de komende jaren de basis op orde te brengen, zodat in de hele regio gelijktijdig dezelfde beweging gemaakt wordt.

Welke argumenten zijn er voor dit advies?

1.1 De doordecentralisatie-afspraken zijn nodig voor een succesvolle transformatie van de zorgketen.

Regionaal is afgesproken dat Oss als Centrumgemeente, ook na doordecentralisatie per 2022, verantwoordelijk blijft voor de inkoop, toegang en uitvoering van de specialistische regionale vangnetvoorzieningen. De lokale gemeenten zorgen er voor dat zij de lokale basis op orde brengen, zodat het vangnet in de toekomst kleiner kan worden en meer inwoners in de eigen gemeente wonen met ondersteuning ontvangen. Zo zorgen de gemeenten samen voor opbouw van lokale expertise, passende en vernieuwende lokale woonvormen, herstelondersteunende zorg, integrale en domeinoverstijgende samenwerking en minder maar voldoende, betaalbare en goed gespreide

specialistische opvangvoorzieningen in de regio. Door gelijktijdig en samen deze veranderingen vorm te geven, verkleint de kans dat inwoners tussen wal en schip vallen of dat specialistische voorzieningen die regionaal wel nodig blijven, verloren gaan.

1.2 De doordecentralisatie-afspraken en uitgangspunten geven aan hoe we de vastgestelde beleidskaders gaan uitvoeren.

De kaders voor samenwerking in de komende jaren, zijn in de Koersnota en Regionale ontwikkelagenda voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid opgenomen. Deze kaders zijn vastgesteld door de Raad in december 2020. De verdere uitwerking van de doordecentralisatie-afspraken, biedt duidelijkheid over verantwoordelijkheden, taken, financiën en sturing.

1.3 Het regionaal Portefeuillehoudersoverleg Wmo heeft ingestemd met de doordecentralisatie-afspraken en uitgangspunten.

Op 4 februari heeft het Regionaal Portefeuillehoudersoverleg Wmo akkoord gegeven op voorliggende afspraken en uitgangspunten. Het College wordt gevraagd de 'Regionale doordecentralisatie-afspraken en uitgangspunten' vast te stellen en deze ter informatie aan te bieden aan de Raad.

2.1 Het voorlopige landelijke verdeelmodel Beschermd Wonen is bekend gemaakt.

Vanaf 2023 eindigt de verplichte centrumgemeente-constructie voor BW en gaat deze over naar een vrijwillige centrumgemeente-constructie. Vanaf dat moment komt er een uitkering naar elke gemeente via het gemeentefonds. Het verdeelmodel hiervoor is nog niet definitief; de VNG zal er nog een advies over uitbrengen. Uit een eerste berekening blijkt dat onze regio er financieel op vooruit gaat. Van een rijksbudget van € 16.358.897 in 2022 groeien we in 10 jaar tijd naar een budget van € 22.963.934 voor de hele regio. In deze periode van 10 jaar tijd wordt het centrumgemeentebudget afgebouwd en de budgetten bij regiogemeenten opgebouwd.

2.2 We zetten regionaal en lokaal de middelen in voor hetzelfde doel.

De afspraak in de regio is dat het regionaal vangnet, ook na de doordecentralisatie in 2023, gezamenlijk bekostigd blijft worden. Het resterende lokale bedrag, na bijdrage aan het regionale vangnet, wordt ingezet om zoveel mogelijk zelfstandig wonen met ondersteuning thuis te creëren (wonen met ondersteuning) op basis van een integrale ondersteuningsplan gericht op verschillende leefgebieden. Het streven is om hiermee op lange termijn de zwaardere vormen van beschermd wonen en maatschappelijke opvang af te kunnen bouwen en een relatief klein regionaal vangnet over te houden voor voorzieningen die je lokaal niet zelf kunt organiseren vanwege o.a. het specialistische karakter en de zorgzwaarte.

3.1 Toewerken naar een realistische reserve.

In verband met de grote onzekerheden met betrekking tot de doordecentralisatie, overgang Wlz en het nieuwe verdeelmodel heeft de regio een reserve aangehouden in de afgelopen jaren.

Deze reserve is door de volgende factoren verder gestegen:

- Goed rentmeesterschap en een sterke regionale samenwerking op deze dossiers in de afgelopen jaren: goede tarieven en strakke sturing op inkoop en contracten.
- Vertraging van de inkoop van nieuwe voorzieningen en gewijzigde procedures.
- De positieve financiële resultaten van de transformatie beschermd wonen worden nu zichtbaar: scheiden wonen en zorg is doorgevoerd, de invoering van uniforme reële tarieven en realisatie van diversiteit in de producten BW.
- Gevolgen van de Corona-pandemie voor gemeenten en aanbieders maakten dat een aantal opgaven niet opgepakt zijn.

Op dit moment bedraagt de regionale reserve € 13.036.000.

3.2 Er zijn regionaal afspraken gemaakt over de bestemming van de reserve.

Zoals bij de vaststelling van de regionale ontwikkelagenda afgesproken, zal een deel van deze reserve terugvloeien naar lokale gemeenten om vanaf nu t/m 2023 de basis voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid op orde te brengen. Als dit is gerealiseerd, kunnen gemeenten vanaf 2023 lokaal aan de slag met een integraal aanbod wonen met ondersteuning voor deze doelgroep. Zo zal in de toekomst het product wonen met ondersteuning geen onderdeel meer zijn van het regionale vangnet en zullen meer nieuwe initiatieven in de lokale gemeenten opgebouwd moeten worden.

In de regionale ontwikkelagenda is uitgebreid omschreven wat op lokaal niveau nodig is voor de basis op orde voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid tot en met 2023: het gaat dan om o.a. implementatie van het AVE model, integraal werken binnen het sociaal domein, proces briefadres en onverzekerdenzorg, preventieve activiteiten rondom voorkoming uithuiszetting, realiseren van voldoende woningen voor de doelgroep, extra ambtelijke capaciteit voor thema's zoals zorg en veiligheid of coördinatietaken.

3.3. Het aanhouden van 15% van het reserve bij de centrumgemeente is voldoende om aan de verplichtingen als Centrumgemeente te kunnen voldoen.

In het kader van de doordecentralisatie is afgesproken dat we vanaf 2023 een reserve blijven houden van 15% van de begroting van het regionale vangnet. Dit is een bedrag van € 2,3 mln. Daarbij is in de meerjarenbegroting de post Risicobudget Wlz opgenomen en zijn PM-posten uitgewerkt. Hiermee ligt er een betrouwbare meerjarenbegroting BW en kan het restant van de reserve BW verdeeld worden onder de gemeenten om de opgaven lokaal te realiseren.

4.1 Het overmaken van het overige deel van het reserve Beschermd wonen voor de lokale uitvoering van de regionale Ontwikkelagenda inwoners psychische kwetsbaarheid is afgesproken in het regionaal bestuurlijk overleg Wmo.

De restant reserve van € 8,5 mln gaat op basis van het inwoneraantal terugvloeien naar lokale gemeenten. In de regionale ontwikkelagenda is vastgesteld dat dit bedrag wordt ingezet voor de basis op orde krijgen lokaal voor de GGZ doelgroep/inwoners psychische kwetsbaarheid. Op verzoek van het regionaal Portefeuillehoudersoverleg Wmo wordt de reserve in drie gelijke termijnen naar de

lokale gemeenten uitbetaald en blijven de middelen geormerkt beschikbaar en inzetbaar voor de doelgroep en de opgaven in de komende jaren.

Tabel 1 Bedrag reserve per gemeente op basis van inwoneraantallen

Bedrag uitbetaling	€ 8.500.000		
Gemeente	Inwoneraantal¹	Aandeel	Bedrag uit reserve
Bernheze	31.240	11,10	943.897
Boekel	10.785	3,83	325.862
Boxmeer	29.365	10,44	887.245
Cuijk	25.130	8,93	759.287
Grave	12.436	4,42	375.746
Landerd	15.730	5,59	475.272
Mill en Sint Hubert	10.939	3,89	330.515
Oss	91.915	32,67	2.777.155
Sint Anthonis	11.664	4,15	352.421
Uden	42.119	14,97	1.272.599
Totaal	281.323	100	8.500.000

¹ Inwoneraantallen per 1 januari 2020, bron: CBS

7.1 *Het bedrag dat de gemeente Oss ontvangt in lijn met de ontwikkelagenda lokaal te bestemmen voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid.*

Zowel in de wijken, bij sociale teams, bij de Regionale Toegang BW als bij de uitvoering binnen het gemeentehuis, zijn signalen dat de druk door de ambulantisering van de GGZ toeneemt. Lokale opgaven zoals versterken sociale teams en GGZ in de wijk zijn urgent om terugval, crisis en overlast te voorkomen en normalisatie, participatie en herstel te bevorderen. Bovenstaande verdeling betekent voor de gemeente Oss dat er in de komende drie jaar, jaarlijks € 925.718 lokaal beschikbaar is vanuit de regionale reserve BW. Met deze middelen kunnen we uitvoering geven aan de lokale ontwikkelagenda voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid, maar ook ambtelijke capaciteit inzetten voor thema's zoals zorg en veiligheid en de Wet aanpak meervoudige problematiek. De investeringen landen daardoor deels in het brede sociaal domein om de basis op orde te krijgen voor deze doelgroep. Op dit moment wordt een Investeringsplan opgesteld in overleg met de betrokken afdelingen.

Wat zijn kanttekeningen, tegenargumenten of risico's?

1.1 *Deze decentralisatieafspraken gaan over de periode 2020-2023; ook na 2023 zijn doordecentralisatie-afspraken nodig.*

De doordecentralisatie-afspraken vallen onder de Centrumregeling Wmo 2020-2023. Het is de bedoeling om de (nieuwe) doordecentralisatie-afspraken op te nemen in de nieuwe Centrumregeling Wmo na 2023.

1.2 *Om een waterbed-effect te voorkomen is het nodig dat alle gemeenten hun lokale rol goed invullen zodat we samen de transformatie kunnen maken.*

Lokale gemeenten krijgen een grotere rol in de toegang tot beschermd wonen. Pas als het de lokale ondersteuningsmogelijkheden overstijgt, komt een inwoner in aanmerking voor een specialistische voorziening van het regionale vangnet. Dit betekent dat gemeenten expertise moeten opbouwen, voldoende woonvormen realiseren, etc. Als een gemeente de lokale ondersteuning niet op orde heeft, heeft dat direct effect op het regionale vangnet: meer dure plekken nodig, geen door- en uitstroom. Dan gaat het niet lukken om het vangnet te verkleinen en de transformatie te maken.

1.3 Door de grote budgetten en doordecentralisaties kan druk op de regionale samenwerking komen staan.

Een zelfde visie en samenwerking tussen gemeenten is wenselijk. De contacten met de B7 (Brabants grootste gemeenten) leren ons dat dit zeker geen vanzelfsprekendheid is. Onze regio kent een prettige en solidaire samenwerking op deze dossiers.

2.1 De meerjarenbegroting wordt steeds opnieuw geactualiseerd.

Het beleidsveld is continue in beweging. Daardoor wordt de meerjarenbegroting vaak geactualiseerd. De meerjarenbegroting die nu voor ligt, kan over een half jaar al weer gewijzigd moeten worden. De ervaring leert dat ook de rijksuitkering regelmatig veranderd gedurende het begrotingsjaar.

2.2 Het landelijk verdeelmodel kan nog wijzigen.

Het verdeelmodel is niet definitief. De financiële effecten van de doordecentralisatie gaan pas in 2023 in. Dat het verdeelmodel nog niet definitief is, heeft geen consequenties voor de eenmalige verdeling van de reserve (8,5 mln) en de plannen tot 2023. Het verdeelmodel is wel belangrijk na 2023. We wachten landelijke berichtgeving af.

2.3 De uitstroom Wlz en de overgangsregeling blijven voorlopig financiële risico's

In 2020 is de Wet langdurige zorg (Wlz) opengesteld voor inwoners die de rest van hun leven 24-uurs zorg nodig hebben en voorheen in beschermd wonen zaten. Het aantal aanvragen dat landelijk bij het CIZ is ingediend voor een indicatie Wlz ggz, is hoger dan verwacht. Hierdoor heeft het CIZ in 2020 niet alle aanvragen in behandeling kunnen nemen en heeft het zorgkantoor de zorgtoewijzing niet tijdig kunnen uitvoeren. Op landelijk niveau is afgesproken dat 2021 een overgangsjaar is en gemeenten Wmo BW-indicaties verlengen voor cliënten waarvoor een indicatieprocedure/zorgtoewijzing Wlz loopt. Op dit moment zijn er ruim 100 cliënten uitgestroomd van Beschermd wonen naar de Wlz.

Er heeft in 2021 al een uitname van het regionale budget ter hoogte van 5,4 mln plaatsgevonden.

Zoals de berichtgeving nu is:

1. Er komt een nieuwe budget-uitname op basis van de hogere uitstroomcijfers.
2. Gemeenten worden gecompenseerd voor extra kosten die zij in 2021 maken.
3. Er komen nieuwe afspraken om ook de achterstanden die inmiddels bij de aanvragen 2021 voor de Wlz zijn ontstaan op te vangen.

In de meerjarenbegroting is rekening gehouden met deze ontwikkelingen, voor zover dat mogelijk is.

2.4 Portefeuillehouders hebben uitgesproken de middelen te willen oormerken voor de opgaven in de ontwikkelagenda.

Het oormerken van de middelen voor mensen met psychische kwetsbaarheid is een lokale afweging. De portefeuillehouders Wmo hebben deze ambitie wel naar elkaar uitgesproken. Als gemeenten de middelen niet voor de doelgroep inzetten, zal dit de druk op de regionale voorzieningen vergroten.

3.1 Er kunnen tekorten ontstaan door het afbouwen van de reserve.

Met het afgesproken reserve van 15% verwachten wij geen tekorten in de komende jaren.

Mochten er toch tekorten ontstaan, dan hebben gemeenten in de doordecentralisatie-afspraken vastgelegd dat zij gezamenlijk het regionaal vangnet bekostigen op basis van solidariteit. Afspraken hierover maken we in dat geval in het regionaal bestuurlijk overleg Wmo.

Waar moeten we rekening mee houden?

a. Financiën

In bijlage 2 is de meerjarenbegroting, het verdeelmodel, de reserve en de uitbetaling van de reserve opgenomen. Deze financiële consequenties worden verwerkt in de eerstvolgende Marap.

Consequenties voor gemeente Oss

Het terugvloeien van de reserve betekent voor de gemeente Oss extra financiële slagkracht om met de lokale ontwikkelopgaven voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid aan de slag te gaan. In de komende drie jaren, tot en met 2023, heeft de gemeente Oss lokaal € 925.718 per jaar te besteden t.o.v. de huidige situatie. Doel is de basis op orde te brengen. Een deel van de middelen zal landen bij de reguliere Wmo, breed Sociaal Domein en Zorg & Veiligheid. Dit investeringsplan wordt nu afgestemd met betreffende afdelingen.

Na doordecentralisatie, over 10 jaar, blijft er voor de gemeente Oss een lokaal budget van ongeveer 7,5 mln structureel over voor beschermd wonen. Hiervan worden dan het aandeel Oss in de kosten voor het regionale vangnet afgehaald.

c. Communicatie

We zullen de Adviesraad Sociaal Domein Oss informeren over de doordecentralisatieafspraken en hen regelmatig meenemen in de ontwikkelingen ten aanzien van de opgaven in de 'Regionale/lokale Ontwikkelagenda voor zorg, opvang en ondersteuning voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid'. Ook zullen we met alle externe partijen (aanbieders, welzijn, woningcoöperaties, veiligheidsdomein, ervaringdeskundigen, cliëntenraden) die meegedacht hebben over de regionale ontwikkelagenda in gesprek blijven over de gezamenlijke ontwikkelopgaven.

d. Uitvoering

Het is van belang om in de komende jaren goed te blijven samenwerken met de collega's in de uitvoering, zoals met zorginkoop, de Regionale Toegang BW/MO, uitvoering Wmo, sociale teams en in

de wijken. Zowel bij de planvorming, in de uitvoering als beleidsmatig/inkooptechnisch moet er vooraf consensus gezocht worden. Het helpt dat er geen financiële belemmeringen zijn om met de opgaven aan de slag te gaan.

e. Overlegd met:

• Inkoop en contractmanagement:	Hanny van de Moosdijk
• Teamleider SHV en Zorg:	Marleen van der Linde
• Financiën & control:	Sylvia Nip
• RAO BW+:	Beleidsambtenaren in de regio
• POHO Wmo:	Bestuurders regionale gemeenten
• Directeur:	Simon Franssen
• Programmamanager:	Diana Goutier ter vervanging Merlijn Kurvers

Bijlagen

1. Regionale afspraken en uitgangspunten doordecentralisatie beschermd wonen
2. Meerjarenbegroting, verdeelmodel, de reserve en reserve beschermd wonen 2021 e.v.

Samenvatting

Vanaf 2022 (financieel vanaf 2023) wordt de wettelijke taak beschermd wonen doorgedecentraliseerd van Centrumgemeente Oss, naar alle gemeenten in de regio. Ook na 2022 willen de gemeenten in de regio blijven samenwerken. Hierover zijn regionale afspraken en uitgangspunten met betrekking tot deze doordecentralisatie vastgelegd. Het College wordt gevraagd hiermee akkoord te gaan.

Het doel van de doordecentralisatie is een succesvolle transformatie van de zorgketen realiseren. Deze transformatie staat beschreven in de 'Regionale Ontwikkelagenda voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid' en is in december 2020 door de Raad vastgesteld. De lokale gemeenten zorgen er voor dat zij in de komende drie jaar de lokale basis op orde brengen, zodat het regionale specialistische vangnet in de toekomst kleiner kan worden en meer inwoners in de lokale gemeente 'wonen met ondersteuning' kunnen ontvangen. Om de vele opgaven in de ontwikkelagenda lokaal te realiseren, hebben de portefeuillehouders Wmo in de regio besloten een deel van de reserve BW hiervoor in te zetten. In de komende jaren vloeit 8,5 mln terug naar de regiogemeenten. De portefeuillehouders hebben uitgesproken deze middelen te willen oormerken voor deze opgaven.

Voor de gemeente Oss betekent dit meer financiële slagkracht om de lokale opgaven in het sociaal domein te realiseren. Er wordt een investeringsplan opgesteld ten behoeve van de doelgroep waarin een deel van de middelen landen in de brede organisatie: Wmo, Sociaal Domein en Zorg & Veiligheid.